

ПРЕЗЕНТАЦЫЯ
3 ПУНКТУ ГЛЕДЖАННЯ ПРЭЗІДЭНТА
2 стар.

ПАСЛЯСПОЎЕ
ГІСТАРЫЧНЫЯ СЯДЗІБЫ БЕЛАРУСІ
3 стар.

БІЗНЕС-КЛУБ
У СЭЗ "МІНСК" ПАПАЎНЕННЕ
2 стар.

СВЯТА ВЁСКИ
ЯК УШАНОУВАЛІ ПЕЛІКАВА...
5 стар.

СТРАСЦІ ПА КУРЭЙЧЫКУ...
4 стар.

СИТУАЦЫЯ
ЛЫСАЯ ГАРА: ТАЙНАЙ МЕНЕЙ,
ЗАГАДКАЙ БОЛЕЙ
4 стар.

ГАСЦЁЎНЯ
У АУСТРАЛІЮ СЯ ЖМЕНЬКАЯ РОДНАЯ ЗЯМЛІ
7 стар.

СЛУХАЙ СВАЁ
ЧАРГОВАЕ БЕЗНАЗОЎНАЕ
8 стар.

СМАЧНА ЕСЦІ
РЭДКІЯ ГРЫБЫ
8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

25 верасня 2003 года, № 39 (2857)

Цана 170 рублёў

E-mail: golos_radzimy@tut.by

хроніка жыцця: беларусь – расія

ПАРТНЁРСТВА ЎМАЦОЎВАЕЦЦА

Шырокі спектр прадукцыі канцэрна "Белнафтахім" будзе прадстаўлены ў рамках Дзён Рэспублікі Беларусь у Маскве 26-30 верасня.

Як паведаміў саветнік сакратарыята канцэрна "Белнафтахім" Віктар Азараў, у экспарце канцэрна ў Расійскую Федэрацыю па выніках першага паўгоддзя доля Масквы склала 26,8 працэнта. Гэта хімічныя валокны і ніткі, поліэтылен, шыны, лакафарбавыя матэрыялы, поліамід і шкловалакно. Улічваючы ролю сталіцы ў гандлі на расійскім рынку, а таксама стратэгічную важнасць гэтага рынку, канцэрнам створаны прадстаўніцтва і гандлёвае прадпрыемства ТАА "Белнафтахім-РОС".

Асноўная работа прадстаўніцтва канцэрна сканцэнтравана на ўзаемадзеянні з федэральнымі, абласнымі і муніцыпальнымі міністэрствамі і ведамствамі па пытаннях забеспячэння паліўна-энергетычнага балансу Рэспублікі Беларусь і Расіі. Выручка ад рэалізацыі ТАА "Белнафтахім-РОС" тавараў і паслуг у мінулым годзе склала каля 4,63 мільёна долараў ЗША. Сёлета за 7 месяцаў рэалізавана прадукцыі амаль на 8 мільёнаў долараў ЗША.

Віктар Азараў лічыць, што ўдзел канцэрна ў правядзенні Дзён Рэспублікі Беларусь у Маскве дасць магчымасць расійскім партнёрам лепш пазнаёміцца з асноўнымі накірункамі работы "Белнафтахіма" і паслужыць далейшаму ўмацаванню гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва нашай краіны са сталіцай Расійскай Федэрацыі.

ХАБАРАЎСК — МІНСК: УСЁ БЛІЖЭЙ

Скараціць адлегласць паміж Хабараўскім краем і Мінскам дапамогуць пастаўкі беларускай прадукцыі, якія будуць павялічаны. Гэта адзін з галоўных вынікаў візіту прадстаўнікоў дзелавых колаў Беларусі ў гэты рэгіён Расійскай Федэрацыі.

Удзельнікі дэлегацыі наведвалі шэраг прадпрыемстваў і арганізацый Хабараўскага краю, выставу "Транспарт. Аўтатэх-2003", на якой была прадстаўлена прадукцыя беларускіх прадпрыемстваў. У ходзе сустрэчы і перага-

вораў было адзначана, што ў апошні час экспарт аўтамабіляў "МАЗ", аўтобусаў, дарожна-будавнічай і лясной тэхнікі ў гэты рэгіён павялічыўся.

Будуць расці пастаўкі беларускай прадукцыі і ў далейшым. У прыватнасці, для аграпрамысловага комплексу рэгіёна плануецца штогод з краявога бюджэту выдзяляць сродкі на закупку 25-30 трактароў "Беларус", а з гарадскога бюджэту Хабараўска — на набыццё беларускай камунальнай тэхнікі. Мяркуюцца, што ў асноўным будуць набывацца машыны вытворчасці ТАА "Амкадор-Ударнік", мінскіх трактарнага і аўтамабільнага заводаў. Акрамя таго, Хабараўскі край зацікаўлены ў беларускім дрэваапрацоўчым абсталяванні і стварэнні сумесных прадпрыемстваў па перапрацоўцы драўніны.

КАРАВАН МІРУ І ЗГОДЫ

Пасланцы Беларусі прынялі ўдзел у Караване міру і згоды, які праходзіў па маршруце Валгаград — Урупінск — Масква.

Гэта мерапрыемства праводзілася ў рамках трэцяга форуму еўразіяцкіх народаў. У прыватнасці, у Валгаградзе беларусы прынялі ўдзел у "Царыцынскіх сустрэчах", канферэнцыі "Рэгіянальныя мадэлі ўстойлівага развіцця", маладзёжным кангрэсе і канцэрце. Беларуская дэлегацыя ўсклала таксама кветкі да помніка воінам, якія абаранялі Сталінград, і ўручыла валгаградскім калегам афіцыйнае запрашэнне ў Мінск на святкаванні 60-годдзя Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне.

На думку старшыні Беларускага фонду міру Марата Ягорава, гэты еўразійскі рэгіён Расіі мае вялікі гістарычны вопыт сусветнага ўзаемадзеяння розных культур і народаў, карысны і для Беларусі, і для Расіі.

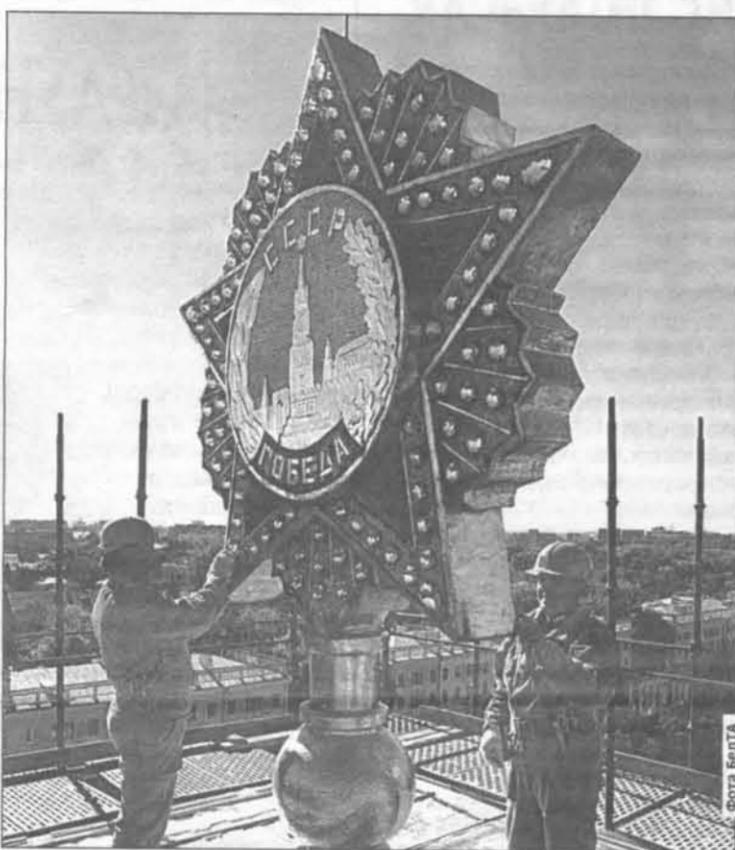
ВОСЕМ ДЗЕСЯЦГОДДЗЯЎ ІВАНА КОЛАСА

Ордэн Францішка Скарыны — расійскаму пісьменніку

Расійскі пісьменнік Іван Колас узнагароджаны беларускім ордэнам Францішка Скарыны. Пісьменнік удастоены высокай узнагароды "за значны ўклад у замацаванне беларуска-расійскіх культурных сувязей, актыўную грамадскую дзейнасць і ў сувязі з 80-годдзем з дня нараджэння".

Падрыхтавала **Ніна ЦІМАШОК.**

памяць

НЕЎМІРУЧЫ СІМВАЛ

У 2004 годзе спойніцца пайстагоддзя сімвалу беларускай сталіцы — манументу Перамогі. А пакуль поўным ходам вядуцца рэстаўрацыйныя работы. Абнаўляюцца некаторыя элементы, у прыватнасці, ордэн Перамогі, бронзавыя гарэльфы і вянкi. На плошчы Перамогі ўстанавяць сучасную падсветку, а прыступкі будуць падагравацца. Мяркуюцца абнавіць таксама і зялёны ўбор плошчы.

пошук

УЛАДАЛЬНІКІ РАРЫТЭТНАГА ВЫДАННЯ "ВЯНКА", АДГУКНІЦЕСЯ!

Кожны год нашага жыцця па-свойму адметны, багаты на святы і юбілейныя даты. Удалёкім 1913 годзе ў Вільні, у друкарні Марціна Кухты, убачыў свет адзіны прыжыццёвы зборнік вершаў Максіма Багдановіча "Вянок". Сёлета спайняецца 90 гадоў з той знамянальнай падзеі.

У Літаратурным музеі М.Багдановіча на сённяшні момант захоўваюцца чатыры экзemplяры "Вянка", кожны з іх унікальны. Тры зборнікі вершаў маюць аўтографы Максіма Багдановіча і былі падараваны пэтам сваякам. Чацвёрты "Вянок" належаў Уладзіміру Дубоўку, быў падараваны ім літаратуразнаўцу Д.Бугаёву, які і перадаў кнігу ў музей М.Багдановіча. Вядома, што было надрукавана 2 000 экзemplяраў кнігі, таму навуковых супрацоўнікаў музея М.Багдановіча цікавіць пытанне, колькі зборнікаў захавалася да нашага часу.

Звяртаемся да ўладальнікаў гэтага рарытэтнага выдання — адгукніцесь, раскажыце гісторыю з'яўлення гэтай кнігі ў вас, звязаныя з ёю легенды. Ці не задумваліся вы

над пытаннем перадачы "Вянка" ў Літаратурны музей М.Багдановіча дзеля надзейнага захавання для будучых пакаленняў?

Будзем вельмі ўдзячныя за любую інфармацыю па гэтым пытанні. Але, калі ласка, будзьце ўважлівыя, у 1981 годзе зборнік "Вянок" быў факсімільна перавыдадзены. Супрацоўнікаў музея цікавіць менавіта кнігі 1913 года выдання.

З усімі пошукамі і знаходкамі мы абавязкова пазнаёмім вас, паважаныя чытачы.

Літаратурны музей М.Багдановіча: 220029, г.Мінск, вул.М.Багдановіча, 7а. Кантактныя тэлефоны: (8-017) 234-07-61, 234-22-95.

Ніна ГАРЭЛІК,
галоўны захавальнік фондаў,
Ірына МЫШКАВЕЦ,
вучоны сакратар.

зваротная сувязь

РАСІЯ, ТОМСК

«БЕЛЫЯ РОСЫ» — ПАЎПРЭД БЕЛАРУСІ

У снежні 2000 года ў Томскай вобласці ініцыятыўнай групай было створана таварыства беларусаў, якое ў маі 2001 года афіцыйна зарэгістравана. Калі заглянуць у статут таварыства "Белыя росы", то асноўныя яго мэты: "...забеспячэнне духоўных патрэб беларускай дыяспары, яе нацыянальнага аб'яднання, ...замацаванне сувязей з Беларуссю, адраджэнне, ...захаванне і развіццё традыцыйнай беларускай культуры Сібіры".

За нядоўгі час свайго існавання наша грамадская арганізацыя дабілася пэўных вынікаў, набыла некаторую вядомасць у Томскай вобласці.

Томская рэгіянальная грамадская арганізацыя беларускай культуры "Белыя росы" вядзе рознабаковую работу, накіраваную на захаванне культуры, роднай мовы, традыцый і звычайў беларусаў, якія пражываюць у нашай вобласці. У самых бліжэйшых планах — выданне ўласнай газеты, якая будзе выходзіць на дзвюх мовах — беларускай і рускай.

Адна з глабальных праблем нашай арганізацыі — недастатковая інфармаванасць прадстаўнікоў беларускай дыяспары аб сучасным жыцці Беларусі, бо члены нашай арганізацыі ўсё радзей бываюць на Радзіме. Мы былі б рады атрымліваць ваша выданне — «Голас Радзімы».

3 павагай

Пётр БАРЫЛЬЧАНКА,
старшыня праўлення
ТРА БК "Белыя росы".

УВАГА!
Газета
"Голас Радзімы"
ўключана ў
падпісны каталог
Расійскай
Федэрацыі
на I паўгоддзе
2004 года.

прэзентацыя

3 ПУНКТУ ГЛЕДЖАННЯ
ПРЭЗІДЭНТА

Выйшла ў свет кніга *Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі "Гістарычны выбар Беларусі". Уступнае слова ў кнізе напісана вядомым вучоным, лаўрэатам Нобелеўскай прэміі Жарэсам Алфёравым.*

Фота Генадзя СЯМЁНАВА, БелТА.

супрацоўніцтва

ЗАХАВАЦЬ БАЛАНС ІНТАРЭСАЎ

Дні Рэспублікі Беларусь у расійскай сталіцы насычаны не толькі атмасферай свята і духоўнага яднання суседніх славянскіх народаў. За чатыры дні, праведзеныя ў Маскве, ураду Рэспублікі Беларусь сумесна з урадам Першапрастаўнай трэба прыняць праграму па развіцці гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва на 2004 і на перыяд да 2006 года.

У гэтых дакументах, у прыватнасці, прагназуецца, што аб'ём імпарту ў 2006 годзе ў сталіцу Расіі будзе на 3,5 мільярда долараў больш, чым у 2002 годзе.

Адной з найбольш эфектыўных форм супрацоўніцтва паміж беларускімі рэгіёнамі і Масквой прызнана адкрыццё ў адміністрацыйных акругах расійскай сталіцы фірменных магазінаў або секцый беларускіх тавараў у дзеючых арганізацыях, а таксама кансігнацыйных складоў.

Асобую цікавасць для Беларусі ўяўляе пастаўка аўтамабільнай

перспектывы

тэхнікі. Толькі праз філіял МАЗа ў Маскве штомесяц пастаўляецца да 500-700 адзінак аўтамабільнай і прычэпнай тэхнікі.

Беларускія прадпрыемствы паспяхова канкуруюць на рынку Масквы. Гэта тычыцца як будаўнічых паслуг, так і прадпрыемстваў, якія вырабляюць будаўнічыя матэрыялы.

Моцным бокам беларускай прадукцыі з'яўляецца аптымальнае спалучэнне цаны і якасці. Гэтыя перавагі павінны быць падмацаваны актыўнай збытавой стратэгіяй. І ў гэтым дапаможа сумесная праграма.

600 НАФТАВЫХ ФАНТАНАЎ

Нафта – нацыянальнае багацце. Яна забяспечвае эканамічную незалежнасць дзяржавы. У аб'яднанні "Беларуснафта" здабываюць "чорнае золата" з 600 свідравін на 66 радовішчах.

У год беларускай нафты здабываецца 1,8-2 мільёны тон. Беларускія нафтавікі працуюць над праблемай поўнага яе пад'ёму з нетраў і эфектыўнай перапрацоўкі. На Гомельшчыне ўжо дасягнулі 30-35-працэнтнай здабычы гэтай сыравіны.

НА ЗДЫМКУ: гомельскія нафтавікі забяспечваюць бесперабойную работу здадзенай у эксплуатацыю чарговай нафтавай свідравіны.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БелТА.

спорт

БЕЛАРУСЬКІ ТЭНІСІСТЫ
ЎВАЙШЛІ Ў
СУСВЕТНУЮ ЛІГУ!

Мужчынская нацыянальная зборная па тэнісу бліскуча выступіла ў гасцявым матчы плей-оф Кубка Дэвіса ў нямецкім гарадку Зундэрне супраць каманды Германіі.

Беларускія тэнісісты перайгралі гаспадароў з лікам 3:2, і ўпершыню за сваю 9-гадовую гісторыю прабіліся ў Сусветную лігу. Віншуем!

Пераможны пачын па традыцыі

зрабіў Максім Мірны. Як і чакалася, гульня Уладзіміра Валчкова, які нядаўна перанёс аперацыю на руцэ, супраць лідэра германскай каманды Райнера Шутлера складалася на карысць апошняга. Затое дзэт Мірны-Валчкоў упершыню перайграў пару Шутлер-Кіфер — 3:1. Максім Мірны ў заключны дзень з лікам 3:0 (6:3, 7:5, 6:3) давеў справу да канца — перайграў Райнера Шутлера.

Беларусы перамаглі нацыянальную зборную Германіі, якая выступае ў Кубку Дэвіса аж з 1913 года, і выйшлі ў эліту сусветнага тэніса.

Міхайл МАЗАКОВ.

бізнес-клуб

БОЛЬШ РЭЗІДЭНТАЎ –
БОЛЬШ ІНВЕСТЫЦЫЙ

Конкурсная камісія адміністрацыі свабоднай эканамічнай зоны "Мінск" адобрыла два новыя інвестыцыйныя праекты.

У выпадку іх рэалізацыі на тэрыторыі СЭЗ "Мінск" ва ўмовах ільготнага і таможнага рэжыму ў эканоміку нашай краіны за пяць гадоў будзе ўкладзена больш за 2 мільёны долараў інвестыцый, створана 55 новых працоўных месцаў.

Ажыццяўленнем аднаго з праектаў "Арганізацыя вытвор-

часці па вырабу ўніверсальных драўляных каркасных канструкцый" зоймецца сумеснае беларуска-англійскае прадпрыемства "Каркасныя будаўнічыя тэхналогіі". Яно арганізуе поўны тэхналагічны цыкл, які ўключае ўчасткі вырабу дахаў, сценавых панэлей, міжпаверхавых перакрываццяў. Прымяняемая на прад-

прыемстве тэхналогія дасць магчымасць скараціць тэрміны будаўніцтва ў 10 разоў, зэканоміць скарыстанне энергарэсурсаў да 50 працэнтаў.

У рамках другога інвестыцыйнага праекта "Вытворчасць персанальных камп'ютэраў і праграмных сродкаў" мяркуецца арганізаваць у СЭЗ "Мінск" сумесную вытворчасць высакаякасных персанальных камп'ютэраў з гандлёвай маркай "Sopex".

Асноўная частка прадукцыі абодвух прадпрыемстваў будзе рэалізоўвацца на знешнім рынку.

Вольга ЗАХАРЧУК, "Мінск-Навіны".

НА ВЯСЕЛЛЯХ І ЮБІЛЕЯХ

ЗАЗДРАЎНАЯ ПАД ШАМПАНСКАЕ

Ужо каторы раз Мінскі завод ігрыстых він (раней "шампанскіх він") зарэкамендаваў сябе з лепшага боку і зацвердзіў права называцца адзіным прадпрыемствам у рэспубліцы, якое засвоіла тэхналогію вытворчасці шампанскіх і ігрыстых він. На апошняй, X Міжнароднай спецыялізаваанай выставе він, што прайшла ў Санкт-Пецярбургу з 4 па 7-га ліпеня, прадукцыя завода была ўдастоена трох узнагарод:

- сярэбраны медаль – Савецкае шампанскае маркі "Брут";
- сярэбраны медаль – Савецкае шампанскае маркі "Паўсухое";
- бронзавы медаль – Савецкае шампанскае маркі "Паўсалодкае".

Гэта папаўненне даволі значнай калекцыі ўзнагарод, якую ўжо мае прадпрыемства. Усяго за 25 гадоў працы прадукцыі Мінскага завода ігрыстых він прысуджана 68 медалёў на міжнародных конкурсах-дэгустацыях, у тым ліку: 1 Гран-пры, 19 залатых, 33 сярэбраных, 15 бронзавых узнагарод. Стабільнасць якасці прадукцыі пацвярджае тое, што 25 узнагарод з пералічаных былі заваяваны ў 2001-2003 гадах.

Пастаяннае павышэнне якасці прадукцыі – асноўны стратэгічны напрамак завода.

У 1999 годзе на прадпрыемстве створана і сертыфікавана сістэма ўпраўлення якасцю ў адпаведнасці з міжнародным стандартам ISO серыі 9000. У 2002 годзе прадпрыемства перайшло на новую версію стандарту і атрымала сертыфікат

на сістэму менеджмента ў адпаведнасці з СТБ ISO 9001-2001 у нацыянальнай сістэме сертыфікацыі і ў нямецкай сістэме TGA DAR.

Зараз прадпрыемства прыступіла да распрацоўкі сістэмы ўпраўлення бяспекай прадукцыі ў адпаведнасці з дырэктывай савета ЕС 93/43 на аснове аналізу рызыкі і крытычных кантрольных кропак (ХАССП).

Асартымент прадукцыі складае не толькі добра знаёмае пакупнікам "Савецкае шампанскае" марак брут, сухое, паўсухое, паўсалодкае, чырвонае ігрыстае він "Князь Леў Галіцын".

Калекцыя ігрыстых він "Траецкае", "Крыштальнае", ружовых "Німфа" і "Князь Вітаўт" таксама заслужана карыстаецца папулярнасцю сярод пакупнікоў. Акрамя гэтага, завод засвоіў выпуск сучаснай прадукцыі ў бутэльках 0,375 л., 1,5 л., 3,0 л.

Восенню 2003 года на рынак выходзіць новы від элітнай прадукцыі – шампанскае "Радзівіл". У яго вытворчасці выкарыстаны элітныя высакаякасныя вінаматэрыялы з выдатнай дэгустацыйнай адзнакай. Па знешнім выглядзе "Радзівіл" выгледна адрозніваецца ад прывычнага пакупнікам "Савецкага шампанскага".

Таксама ў хуткім часе плануецца выпусціць вясельную серыю "Савецкага шампанскага" ў 1,5-літровых сувенірных бутэльках. "Нявеста" будзе апрацана ў беласнежнае ўбранне: этыкетку, кальерэтку і каўпачок, а "жаніх", як і належыць, у строі чорны "касцюм".

Геаграфічная карта рынку продажы прадукцыі завода даволі шырокая, што зноў пацвярджае тое, што нашу прадукцыю любяць і цэняць не толькі на ўнутраным рынку. Ігрыстыя він Мінскага завода ігрыстых він экспартуюцца ў Расійскую Федэрацыю, Польшчу, Літву, Латвію, Эстонію, Германію, Ізраіль, В'етнам, Славакію, ЗША.

Адрас: 220046, Рэспубліка Беларусь, г.Мінск, вул.Радзівільная, 50.
Мінскі завод ігрыстых він.
Тэлефон аддзела маркетынга 230-37-19.
e-mail: win@aichyna.com

ГІСТАРЫЧНЫЯ СЯДЗІБЫ БЕЛАРУСІ: ЯК ІХ АДРАДЗІЦЬ І АЖЫВІЦЬ?

3 Міжнароднай канферэнцыі ў Залессі, маёнтку Агінскага

ДЗЕ ЗНАЙСЦІ СРОДКІ?

Паколькі ў дзяржавы няма дастатковых грошай на рэгенерацыю гістарычных сядзіб, тым больш усіх адначасова, то найперш узнікае пытанне аб прыцягненні дадатковых крыніц фінансавання, грамадскіх і прыватных, аб новых уласнасцях, прыватызацыі. Гэтай праблеме на другі дзень работы канферэнцыі прысвяцілі свае даклады і выступленні намеснік старшыні ІКАМОС Вадзім Гліннік, старшы навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Андрэй Кіштымаў, намеснік дырэктара дэпартаменту па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і інфармацыі Міністэрства культуры Беларусі Ігар Чарняўскі, старшыня Беларускага фонду культуры Уладзімір Гілеп і іншыя.

В.Гліннік, да прыкладу, лічыць, што ў нас "левая рука не заўсёды ведае, што робіць правая", бо лёс архітэктурных помнікаў вырашаюць адны ведамствы, а прылягаючых паркаў — другія. З цяжкасцю захоўваецца ў сядзібках традыцыйная сялянская дзейнасць, а без яе нельга аднаўляць гаспадарку. Няма ў нас дзяржаўнай канцэпцыі аховы культурнага ландшафту. У выніку вялікія скарбы не пераўтвараюцца ў эканамічны патэнцыял, канчатковы прадукт.

А.Кіштымаў праілюстравана гэтыя палажэнні на прыкладах з XIX стагоддзя. Пасля адмены прыгоннага права беларуская сядзіба не паміралася, "вішнёвыя сады" ў нас не высыкаліся, бо ўладальнікі сядзіб хутка прыстасаваліся да новых умоў гаспадарання. Побач з ранейшымі канюшнямі і карэтнымі з'явіліся сыраварні, вядлярыні, ткальні, заводы па перапрацоўцы сельскагаспадарчай прадукцыі, драўніны. Авечкі выконвалі ролю сённяшніх газона-касілак. Гэта давала не толькі ежу, адзенне, будаўнічыя матэрыялы гаспадару, але і занятасць для былых прыгонных, тавары на вываз. Усё гэта трэба перасэнсоўваць — практычна і заканадаўча — сёння.

І.Чарняўскі развіў і адначасова канкрэтызаваў думкі сваіх папярэднікаў: патрэбна найперш удакладненне тэрміналогіі, а потым правое ўрэгуляванне ўласнасці на сядзібы. Бо што такое юрыдычная ці фізічная асоба як гаспадар былага помніка гісторыі, архітэктуры, паркавага мастацтва, культурнага краявіду? Ці можа такім уладальнікам, на якіх умовах стаць грамадзянін іншай дзяржавы, унук ці праўнук ранейшага землеўласніка? Пытанні ў канферэнцыі было больш, чым адказаў.

Аптымістычна на такім фоне прагучалі выступленні Уладзіміра Гілепа і Валерыя Кліцкуновай. Старшыня Беларускага фонду культуры прыгадаў, што яшчэ год з дзесяць назад акадэмік Міра і Нясвіжа ўсё было глуха. А сёння абмяркоўваецца нават пытанне аб стварэнні вакол гэтых замкаў свабоднай эканамічнай зоны. У

Нясвіжы і Міры праводзяцца музычныя фестывалі, рыцарскія турніры.

Спаслаўшыся на вопыт Дудутак, В.Кліцкунова сцвярджала, што адраджэнне сядзіб павінна абапірацца на тры прынцыпы: гарантаная ад выпадковасцей уласнасці (самая розная), самаакупляльнасць і свабода развіцця (адны, як Радзівілы ці Зорыч, захочуць мець у сябе тэатр, другія, як Ельскі, музей, а трэція, як Наркевіч-Ёдка, навуковую лабараторыю і лячэбніцу).

У Дудутках, за якімі юрыдычна было замацавана 170 гектараў, сёння ёсць прыватны музей матэрыяльнай культуры, куды любяць прыязджаць замежныя турысты і дыпламаты, кавальская і ганчарная майстэрні са старымі тэхналогіямі (праца ў іх самаакупляльная), невялікая гасцініца, карчма, канюшня. Штогод праводзяцца фестывалі старадаўняй культуры, выдаюцца музычныя зборнікі (у тым ліку колішняга ўладальніка Міхала Ельскага) і альбомы. Штогод тут 30 дзён адпачываюць дзеці з немаможных сем'яў. Значыць, Дудуткі жывуць, могуць служыць прыкладам.

СЯДЗІБАМ ПАТРЕБНЫ ТУРЫСТЫ

Адзін са шляхоў паляпшэння фінансавага становішча адраджаных гістарычных сядзіб — уключэнне іх у маршруты як для айчынных, так і зарубежных турыстаў. Але гэты шлях нельга ідэалізаваць, бо з Беларусі турыст едзе, вывозячы грошы, пераважна ў Турцыю ці на Канары. Як паведамлялася ў друку, выезд тут у дзесяць разоў перавышае ўезд замежнікаў. А айчыныя турысты гэта пераважна школьнікі, у якіх, у лепшым выпадку, грошы ёсць толькі на праезд у нанятым аўтобусе.

Дакладчыкі па турыстычнаму аспекту генеральны дырэктар УП "Нацыянальнае агенцтва па турызму" Чэслаў Шульга, дырэктар Рэспубліканскага цэнтру турызму і краязнаўства навучэнцаў Сяргей Мітраховіч, загадчык навукова-даследчай лабараторыі рэгіянальнай культуры Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы Святлана Сільверстава аргументавана і кваліфікавана гаварылі пра тое, што трэба рабіць, каб замежны турыст ехаў у Беларусь, загадаў тут грошы і тым самым садейнічаў рэгенерцыі гістарычных сядзіб. Па словах Ч. Шульгі, час усярэдненага, масавага зарубежнага турыста прайшоў. Цяпер

міла Іванова, гісторык Вольга Кукуня, ландшафтны архітэктар Таццяна Косціч ахарактарызавалі плюсы і мінусы гэтага праекта. Галоўны недахоп у тым, што рэстаўрацыя празмерна шчыгваецца, асобныя работы трэба выконваць нанова. Праект арыентаваны на 1802–1822 гады, калі тут жыў кампазітар.

Загадчык аддзела культуры Смаргонскага райвыканкама Таццяна Ражава паведаміла, што сёння імя Агінскага маюць у райцэнтры народны ансамбль песні і танца, які часта

выезджае за мяжу, і дзіцячая музычная школа. У міжнародных конкурсах імя Агінскага ўдзельнічаюць маладыя выканаўцы з Беларусі, Латвіі, Літвы, Малдовы, Польшчы, Расіі. А ў складзе журы — нашчадак кампазітара з Англіі

у яго індывідуальныя, высокія патрабаванні да якасці паслуг. Каб яго завабіць, неабходны псіхааналітычны, індывідуальны падыход, матывацыя яго паездкі менавіта ў Беларусь, падрыхтаваныя кадры ў атэлях, рэстаранах, на маршрутах. І, вядома, даступнасць інфармацыі, адрасная скіраванасць рэкламы. А для ўсяго гэтага зноў жа патрэбны сродкі (праўда, тут яны хутка акупляюцца). І веданне наперад, калі, дзе і якія будуць ладзіцца культурныя акцыі.

Пэўны вопыт работы з турыстамі назапашаны ў абласцях і раёнах. У Гомелі распрацаваны (пра гэта гаварыла загадчык аддзела Гомельскага абласнога краязнаўчага музея Таццяна Літвінава) аднадзённы турыстычны маршрут па гістарычных сядзібках. Ад палаца Паскевіча ён вядзе ў Хальч, Веткаўскі музей народнай творчасці, Грынёўку з яе паляўнічымі домамі, Каранёўку і зноў у Гомель.

Дырэктар Свірскага прафесійна-тэхнічнага вучылішча Эдуард Вайцяховіч распрацаваў і выдаў разам з сааўтарам вельмі кваліфікаваны даведнік "Сельскаму турызму — шырокі прастор" (шкада, што тыражом усяго 500 экзэмпляраў). С. Сільверстава расказала, як гродзенцамі асвоена вэб-адрас Аўгустоўскі канал, іншыя аб'екты. Дзеля гэтага выдаецца ўжо другі навукова-даведачны зборнік, з дапамогай слухачоў летняй беларуска-польскай школы пашпартызуюцца сядзібы. Гэтыя матэрыялы выкарыстоўваюць экскурсаводы.

"ПАЧЫНАЕМ З ЗАЛЕССЯ"

І, вядома ж, амаль кожны дакладчык ці дыскусант гаварыў пра сядзібу Агінскага, праекту аднаўлення якой накіравана стварэнне палітычнага, узорнага. Дырэктар Дзяржаўнага музея гісторыі музычнай і тэатральнай культуры (цяпер Залессе з'яўляецца яго філіялам) Зінаіда Кучар, архітэктар УП "Праектрэстаўрацыя" Люд-

Іва Залускі, таксама кампазітар, музыказнаўца. Пра тое, як у Беларусі выдаюцца яго кнігі і тым самым папулярнызаецца спадчына Агінскага, расказала дырэктар выдавецтва "Чатыры чвэрці" Ліліяна Анцук.

У час закрыцця канферэнцыі прагучалі аптымістычныя словы намесніка старшыні Смаргонскага райвыканкама Святланы Шмыгі:

— Як кіраўнік сацыяльна-культурнай сферы раёна, я ні на хвіліну не сумняваюся, што Залессе будзе жыць, што нашы сустрэчы тут стануць традыцыйнымі.

Удзельнікі сустрэчы ўхвалілі канцэптальныя накірункі праекта аднаўлення і выкарыстання сядзібна-паркавага ансамбля ў Залессі, канцэпцыю аховы і мэтанакіраванага фарміравання культурных ландшафтаў у краіне, прынялі выніковы дакумент.

І яшчэ колькі слоў трэба сказаць пра культурную праграму канферэнцыі. Мазэра Віктар Скоробагатаў прывёз з Мінска таленавітых спевакоў і музыкантаў, якія ў былой аранжэрыі палаца выканалі творы Агінскага і яго сучаснікаў. Выступалі ўдзельнікі залескай дзіцячай "Альтанкі", якія пабывалі ўжо ў Польшчы і Італіі. А на пляцоўцы перад прафілакторыем гучалі народныя мелодыі: смаргонцы перадавалі тут эстафету Кушыянам Багушэвічам, Дабраўлянам Пузыні, Вішневу Карловічаў. Гэтыя два "патоки", класічны і народны, пакуль што не зліліся. Але ў будучыні, калі адновіцца палац, калі будзе ў Залессі абсталявана пляцоўка для міжнародных фестываляў, — абавязкова злучацца разам.

НА ЗДЫМКАХ: (у папярэднім нумары) сядзіба Дамейкаў у Медзвядцы (абмяркоўваецца план яе аднаўлення пад эгідай ЮНЕСКА); від Залесся ў пачатку XIX стагоддзя (малюнак Л.Ходзькі); памятны камень у Залессі (скульптар Р.Груша).

Адам МАЛЬДЗІС.

ЗНАХОДЖАННЕ Г.НАВІЦКАГА У ПОЛЬШЧЫ

У сувязі з удзелам у семінары па пытаннях мясцовага самакіравання, арганізаваным у Польшчы, офісам АБСЕ ў Мінску, старшыня Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Беларусі Г.Навіцкі сустраўся з польскімі дэпутатамі і сенатарамі.

У ходзе сустрэчы былі разгледжаны перспектывы развіцця міжпарламенцкага супрацоўніцтва, у тым ліку ў рамках рабочых груп па супрацоўніцтве парламентаў Беларусі і Польшчы. Багі адзначылі высокі патэнцыял беларуска-польскіх адносін. У ходзе размовы была таксама закранута дзейнасць арганізацый нацыянальных меншасцей на тэрыторыі дзвюх краін. Г.Навіцкі прадставіў інфармацыю аб сацыяльна-эканамічным развіцці Беларусі і адказаў на шэраг пытанняў.

**ВІЗІТ НАВУКОВАЙ ДЭЛЕГАЦЫІ ПАР
Беларусь наведвала дэлегацыя прадстаўнікоў навуковых колаў Паўднёва-Афрыканскай Рэспублікі. У рамках візіту разгледжаны шэраг праектаў па стварэнні ў ПАР сумеснага прадпрыемства і зборачных вытворчасцей на базе беларускіх тэхналогій, а таксама перадача на камерцыйных умовах некаторых тэхналогій, распрацаваных беларускімі вучонымі.**

Узаемадзеянне дзвюх краін у сферы навукі можа надаць новы імпульс усяму комплексу міждзяржаўных адносін, палепшыць стан гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва Беларусі і ПАР. Акрамя таго, сумесныя прадпрыемствы на тэрыторыі гэтай краіны адкрыюць беларускім суб'ектам гаспадарання бясплошны выхад на рынкі Супольнасці развіцця поўдня Афрыкі.

Наступным этапам на шляху супрацоўніцтва паміж нашымі краінамі стане правядзенне ў 2004 годзе Дзён навукі і тэхнікі Беларусі ў Паўднёвай Афрыцы.

МТЗ ПРАДСТАЎЛЕНЫ У КАІРЫ

У Каіры прайшла 17-я сельскагаспадарчая выстава "Саха-ра-2003".

У рабоце выставы прымалі ўдзел больш за 300 кампаній з 30 краін.

Па запрашэнні арганізатараў удзел у цырымоні адкрыцця выставы прыняў Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Беларусі ў АРЕ Сяргей Міхневіч.

Рэспубліка Беларусь — адзіная ўдзельніца з краін СНД — прадстаўлена экспазіцыяй Мінскага трактарнага завода.

ГУМАНІТАРНЫ ГРУЗ З КАНАДЫ

У Беларусь прыбыў гуманітарны груз на лініі дабрачыннай арганізацыі "Канадская дапамога ахвярам Чарнобыля".

Кіраўнік гэтай арганізацыі Дэйвід Шо ў красавіку бягучага года ўзнагароджаны ордэнам Францішка Скарыны за вялікія заслугі ў сферы развіцця гуманітарнага супрацоўніцтва паміж Рэспублікай Беларусі і Канадай.

Кантэйнер з медыкаментамі на суму каля 1 мільёна долараў ЗША прызначаны для Рэспубліканскага навукова-практычнага цэнтру радыяцыйнай медыцыны і экалогіі чалавека ў Гомелі. Акрамя таго, па аднаму кантэйнеру з медыкаментамі і сродкамі гігіены на агульную суму каля 200 тысяч долараў ЗША будзе накіравана ў Чавускую (Магілёўская вобласць) і Гарадоцкую (Віцебская вобласць) раённыя бальніцы.

Прэс-служба МЗС.

напярэдадні

У КАСТРЫЧНІКУ Ў МІНСКУ ПРойдзе першы міжнародны фестываль сучаснага тэатра "АДКРЫТЫ ФАРМАТ"

НА МЯЖЫ РЕАЛЬНАГА І МРОІ

У Мінску, дзе знаходзіцца большасць беларускіх тэатраў, дасюль не было буйных тэатральных форумаў, тым больш прысвечаных сучаснай драматургіі. Гэтую несправядлівасць узяліся выправіць Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Я. Купалы, Цэнтр сучаснай драматургіі і рэжысуры Акадэміі мастацтваў пры падтрымцы Міністэрства культуры. Арганізатары абяцаюць, што мінчане ўбачаць шмат цікавых прэм'ер. Будучы прадстаўлены модныя сучасныя спектаклі і п'есы маскоўскіх, шведскіх і, канешне, беларускіх драматургаў.

Твар тэатра вызначае п'еса. Арганізатары ў гэтай сувязі згадваюць Чэхаву ў Расіі, Макаёнку, Дудараву ў Беларусі. Тут жа падкрэсліваюць, што

прышоў час абнаўлення беларускай драматургіі і пошуку новых імёнаў. Тым больш, на думку Андрэя Курэйчыка, які з'яўляецца адным з арганізатараў фестывалю і кіраўніком Цэнтра сучаснай драматургіі і рэжысуры, абавязаны быць не толькі на класічную спадчыну, немагчыма задавальняць патрабаванні сучаснасці. Толькі сучасная тэатру драматургія здольная зрабіць у ім якасны пераварот.

Менавіта гэтым і спрабуе займацца ў апошні час малады драматург. Лічачы, што тэатр павінен ускалыхваць і ўзрушаваць, ён піша п'есы, якія сталі падзеяй у беларускім тэатральным жыцці. І не толькі ў беларускім... Маладога аўтара называюць шумным драматургам. У інтэрнэце ідуць дыскусіі наконт яго творчасці. І звычайныя гледачы, і спецыялісты выказваюць процілеглыя думкі. Але адно відавочна: сваёй

творчасцю Андрэй Курэйчык ажывіў тэатральнае жыццё нашай краіны. А моладзі ўласцівае імкненне да навізны і кардынальных змен. І ў гэтым няма нічога насцярожваючага, бо ні Курэйчык, ні арганізатары не збіраюцца кідаць камень у класіку, якая, між іншым, з поспехам ідзе ў нашых тэатрах. Але ў Цэнтры сучаснай драматургіі і рэжысуры лічаць, што надышоў час беларускаму тэатру загаварыць на сучаснай мове і пра сённяшнія праблемы. Арганізатары "Адкрытага фармату" абяца-

юць здзівіць сталіцу. Партнёрам фестывалю з'яўляецца буйны расійскі фестываль "Новая драма". Таксама падкрэсліваецца арыентацыя "Адкрытага фармату" на некамерцыйнае тэатральнае мастацтва. Фестываль павінен стаць, як сцвярджае Андрэй Курэйчык, усё ж такі фестывалем сучаснага тэатра, а не драматургіі. Да прыкладу, значную частку праграмы зойме пластычны тэатр.

Паралельна з асноўнымі паказамі Цэнтр сучаснай драматургіі прапануе праграмы "Інтэрактыўная драма" і "Тэатр без межаў". Першая пакажа замалеўкі, створаныя падчас фестывалю. Другая прадэманструе думку Уільяма Шэкспіра, які так узнёсла і бязлітасна да надзеі на людскую шчырасць заявіў калісьці: "Увесь свет — тэатр". Акцёры з'яўца ў Мінску ў самых нечаканых месцах: у метро, на прыпынках, у крамах. Па-за сценамі тэатра разыграюць урыўкі са спектакляў. Мы з вамі не зможам нават здагадацца, дзе чакае сустрачка з тэатрам. А можа і не зразумеем, што бачылі міні-спектакль, бо вырашым: гэта рэальнае жыццё. Інтрыгуе ці не так?

Падчас фестывалю не будзе журы. Але кожны, хто прыйдзе на спектакль, можа выказаць сваю думку наконт яго, бо разгорнецца шырокае анкетнае апытанне. Галасаванне, абяцаюць арганізатары, павінна стаць сумленным і дэмакратычным. Акрамя таго, "Адкрыты фармат" уручыць прыз — скульптуру Ірыны Швец — "Чалавек тэатра" таму, хто, на думку моладзі, унёс значны асабісты ўклад у тэатральнае мастацтва. Цікава, што ўладальнікам пачэснага звання можа быць прадстаўнік любой тэатральнай прафесіі.

НА ЗДЫМКУ: драматург і генеральны прадзюсер фестывалю "Адкрыты фармат" Андрэй КУРЭЙЧЫК.

Алена СПАСЮК.

Фота Яўгена КАЗЮПІ.

дзі "Люзіён", таксама пастаўленай па п'есе нашага драматурга.

Пасля гэтай пастаноўкі, ужо ў Беларусі, з 1 па 6 кастрычніка ўбачыць свет, мусіць, самая доўгачаканая задума Андрэя Курэйчыка, першае значнае "дзіця" нядаўня створанага ім Цэнтра сучаснай драматургіі і рэжысуры. "Адкрыты фармат" — гэта самы вялікі і прадстаўнічы тэатральны форум у Мінску (і ва ўсёй Беларусі), у рамках якога будзе паказаны шэраг прэм'ер, прадстаўлены самыя модныя спектаклі і п'есы Масквы, у тым ліку пастаноўка шведскага рэжысёра ў Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Я. Купалы і міжнародная праграма пластычнага тэатра. Така ў нашай краіне яшчэ не было.

Магчыма, "Адкрыты фармат" зможа паказаць нашаму глядачу тэатр, які выходзіць на вуліцы і плошчы, тэатр маладых, а галоўнае, зацікаўленых людзей. Так што можна пагадзіцца, а заадно і пасмяяцца з невядомым чалавекам з інтэрнэта: Курэйчык — паўбог.

Максім ШУМІЛІН.

сітуацыя

ЛЫСАЯ ГАРА:

ТАЙНАЙ МЕНЕЙ, ЗАГАДКАЙ БОЛЕЙ

І ЗАПАЛКАЙ ПА ПОЎСЦІ

Хроніка падзей

Увесну 1971 года па поўсці беларусаў правялі запалкай — з'явілася пазма "Сказ пра Лысую гару". У якасці аўтара значыўся Францішак Вядзьмак-Лысагорскі, але фактычна твор стаўся ананімным: паэта з такім прозвішчам ні ў Саюзе пісьменнікаў, ні па-за яго межамі ніхто не ведаў. Пазма была разаслана адначасова па многіх рэдакцыях, інстытуцыях, установах, трапіла ў рукі нешараговых літаратараў. Практычна адразу пасля з'яўлення яе ў рэдакцыях туды сталі звацца "зверху" і цікавіцца паходжаннем рукапісу. Былі наладжаны праверкі, каб выявіць асобу, якая адважылася на гэтую дзёрзкасць. Думаю, што калі б прафесіяналы адпаведных устаноў узяліся за справу сур'ёзна, тайна — хай сабе толькі для іх — перастала б быць тайнай. Але выказванні некаторых высокіх чыноўнікаў: "Чытаў. Нічога — рагатаў", "Каб не мацюкі, то можна было б і надрукаваць" трапілі ў друк. Ды, мабыць, усё разумелі, што хвалю не спыніць.

Твор пачаў эпідэміяй распаўсюджвацца ў сотнях-тысячах спісаў, перадруках, пераказах. "Сказ..." з ахвотай чыталі нават тыя, хто да таго не цікавіўся паззіяй увогуле. У сярэдзіне 1975 года да ранейшых чатырох з'явіліся яшчэ тры раздзелы "Сказа...": "Мужчынскі страх", "Пудзілы" і "Вялікі рух", а таксама дадаткі да пазмы — "Першае папярэджанне падробшчыкам", "Другое і апошняе папярэджанне падробшчыкам" і "Хто адкрые аўтара?" Літкрытыкі заўважалі, што ад "дэма-версіі" яны розніцца стылёва, моўна і якасна. Сумніў у тым, што належаць абедзве сэнсавыя часткі адной і той жа асобе ці хаця б групе асобаў, узмацняла і тое, што за тыя некалькі гадоў з'явілася процьма падробак, пародый — твораў нізкай якасці, падпісаных Вядзьмаком.

У 1988 годзе ў бібліятэчцы "Вожыка" выйшла кніжачка "Сказ пра Лысую гару" з подпісам — Вядзьмак Лысагорскі. Невядома, чаму ананімнаму аўтару зрабілі "абразанне" і з "Франца Эдуардавіча Вядзьмака-Лысагорскага" (так былі падпісаны першыя асобнікі пазмы) атрымаўся новы персанаж. У кніжачцы гэтай чамусь была адціснута першая версія пазмы: раздзелы "Дзяльба", "Праблема", "Будаўніцтва", "Так і зажылі", а таксама "Замест эплога" ды прадмоўка Дзмітрыя Бугаёва. 30-тысячны наклад

разляцеўся літаральна за дзень і ў хуткім часе быў паўтораны.

У 1991 годзе ў бібліятэчцы таго ж "Вожыка" 100-тысячным накладам выйшаў канчатковы — на той момант — варыянт "Сказа...". Наклад гэты унікальны для беларускай літаратуры той пары.

Усе 20 гадоў ад моманту з'яўлення першых асобнікаў пазмы, вяліся палкія спрэчкі на тэму аўтарства твора. Сярод магчымых аўтараў фігуравала добрая палова лысагорцаў, а таксама крытыкі, вядомыя людзі. Усе прыходзілі да высновы, што літпачатковец напісаць такое не здольны, што аўтар — паэт сталы, вядомы і прафесійны. Часцей за іншых аўтарам называлі Анатоля Вялюгіна, Рыгора Барадулліна, Міколу Аўрамчыка, Ніла Гілевіча. Апошняга называў кожны другі літаратуразнаўца.

У пачатку 1995 года выйшаў у свет падвойны 1-2 нумар "Крыніцы", дзе было змешчана інтэрв'ю з Вядзьмаком-Лысагорскім ды 25 артыкулаў прафесійных літаратараў, прысвечаных "Лысай гары". Быў змешчаны і здымак, дзе Вядзьмак стаў спінай да фатографа. Сёння вядома на 100 працэнтаў: у "Крыніцу" хадзіў Мікола Аўрамчык. Гэта засведчыў Валянцін Акудовіч, які стаіць на здымку побач.

У №4 часопіса "Дзеяслоў" з'явіўся матэрыял за подпісам Францішка Вядзьмака-Лысагорскага, дзе досыць рэалістычна і падрабязна распавядалася пра гісторыю напісання "Сказа..." Аўтар допісу паведамляе, што працаваў з сааўтарам, якога ў тэксце публікацыі называе "таварыш". Як аказалася, аўтар "дзеяслоўскага" артыкула — паэт Мікола Аўрамчык.

31 жніўня 2003 года ў друку з'явілася агромністая публікацыя Ніла Гілевіча "Як быў напісаны "Сказ пра Лысую гару". Ніл Сымонавіч прызнаецца канчаткова і безапеляцыйна, што аўтар — ён.

Але ж усё аказалася не так проста. Праз тыдзень пасля Гілевічавага прызнання па радыё выступіў Мікола Аўрамчык, які аказаўся і казаў, што пазму з Гілевічам яны пісалі разам.

Сітуацыя зрабілася пікантнай і цікавай. Мы вырашылі даць слова абодвум бакам. Прычым гутарка з Нілам Гілевічам — своеасаблівыя эксклюзіў, бо ад 31 жніўня — гэта пакуль што адзінае ягонае інтэрв'ю.

Але працяг гэтай інтрыгі, як і належыць, у наступных нумарах газеты.

Глеб ЛАБАДЗЕНКА.

МЕРКАВАННЕ

СТРАСЦІ ПА КУРЭЙЧЫКУ...

Курэйчык — бог? Менавіта на такое гучнае пытанне нейкага Інтэрнэт-форуму я выпадкова натрапіў, лязячы нядаўна на сетцы. Першая пара, якая яўна неадлюбіла аб'ект дыскусіі, выказала меркаванне, што малады беларускі драматург нават на ролю дробнага д'ябла з усёй яго творчасцю не падыйдзе. Наступныя інтэрнэткрытыкі, наадварот, расхвальвалі невячэрні таленты Андрэя Курэйчыка. Апошні рэзэнзент з гумарам, стрымана і тонка кінуў адзінае слова — паўбог. Я расмяяўся. (Гл. «ГР» №26 за 26.6.2003 г.).

Аб чужоўным паходжанні нашага героя можна толькі здагадацца, аднак, блізка ведаючы Андрэя ўжо не першы год, з упэўненасцю магу сказаць толькі адно — працавітасці яму не займаць. А самае лепшае пацвярджэнне гэтаму — нядаўня прэм'ера п'есы "Тэмонцкі звер" Андрэя Курэйчыка, якая адбылася на сцэне знакамітага МХАТа. Рэжысёрам спектакля стаў выпускнік майстэрні Пятра Фаменкі Васіль Сенец, мастаком — Ганна Хадаровіч.

Ужо не сакрэт, што спектакль прызнаны адным з галоўных здарэнняў мінулага тэатральнага сезона ў Маскве. Як сцвярджае "шум-

ны" драматург, сам кіраўнік МХАТа Алег Табакоў задаволены прэм'ерай. Ёсць надзея, што спектакль здолее затрымацца на сцэне знакамітага тэатра на доўгі час.

Цікава, што "Тэмонцкі звер" Андрэя Курэйчыка стаў першай арыгінальнай беларускай п'есай, якая ідзе на сцэне МХАТа, за ўсе 105 год яго існавання. Да таго беларускі след тут пакінула толькі інсцэніроўка твораў Васіля Быкава.

Аднак на мхатаўскай прэм'еры пакарэнне Масквы беларускім талентам не скончылася. Ужо сёлета ў верасні яшчэ на адной знакамітай сцэне, у тэатры імя Маякоўскага, адбудзецца прэм'ера каме-

ЯК УШАНОЎВАЛІ ЛЕЛІКАВА...

У вёсцы Лелікава, што ў Кобрынскім раёне Брэсцкай вобласці, на дзень Успення Пасвятой Багародзіцы адзначалі яшчэ і Дзень вёскі. Старажытнаму беларускаму паселішчу споўнілася 460 гадоў

Лелікава, як і многія іншыя старадаўнія беларускія паселішчы, перажыло шмат ператрусаў. Уваходзіла і ў склад Рэчы Паспалітай, і Расійскай імперыі. З 1921 года — лічылася польскай тэрыторыяй, якая ўвайшла ў склад БССР пасля падзей 1939 года. Падчас вайны фашысты расстралялі 43 мірных жыхароў Лелікава. Сёння тут жыве каля 1 000 чалавек. Працуе школа, клуб.

Ёсць тут свая слаўтасць — Свята-Дзмітрыеўская царква канца XVIII стагоддзя, якая была пашкодвана і значны час знаходзілася ў запустелі, адноўлена летась. Менавіта тут падчас свята і адбылася служба ў гонар Успення Пасвятой Багародзіцы, на ёй прысутнічаў Епіскап Брэсцкі і Кобрынскі Іаан. Звяртаючыся да прысутных, ён заўважыў, што яму ўцешна бачыць, як людзі вяртаюцца да царквы, зберагаюць народныя традыцыі. Галоўнае, падкрэсліў уладка Іаан, каб моладзь ведала звычай свайго народа і перадавала іх сваім дзецям.

На свяце вёскі прысутнічалі старшыня Камітэта па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь Станіслаў Буко, прадстаўнікі адміністрацыі Брэсцкай вобласці і Кобрынскага райвыканкама.

Наведалі вёску і многія з тых, хто тут нарадзіўся, але па волі лёсу апынуўся ў іншых краях. Адзін з іх — Іван Панасюк, які жыве ў Новасібірску, дзе кіруе беларускай суполкай і пра чые добрыя справы ў Сібіры неаднойчы пісаў "Голас Радзімы". Іван

Панасюк нямае зрабіў і для сваёй малой радзімы. З яго ўдзелам адрэстаўрыравана мясцовая царква. Ён таксама быў адным са спонсараў жнівеньскага свята. У цэлым жа Дзень вёскі правялі выключна за пазабуджэтыя сродкі.

Жыхары сустракалі гасцей імправізаванымі сталамі каля сваіх хат. Прапаноўвалі частавацца традыцыйнымі і сучаснымі стравамі. Аздобілі, як маглі, свае падворкі. Можна было ўбачыць вышываныя ручнікі, поцілкі. Коні па вёсцы хадзілі з кветкамі ў вупражы. Людзі надзелі святочную вопратку. Навокал панавалі добрыя настроі. І ён толькі палепшыўся, калі падвялі вынікі конкурсаў на самае добраўпарадкаванае падвор'е, на лепшыя пачастункі.

Падчас свята ўспомнілі тых, хто пайшоў на вайну з Лелікава, і жанчын, якія засталіся ўдовамі. Некаторыя бабулькі з Лелікава так і пражылі ўсе жыццё салдаткамі.

Аднавяскоўцы радаваліся, калі падарункі атрымлівалі малядыя маці, а таксама сем'і, якія гадуюць шмат дзяцей. Будзе каму хадзіць у лелікаўскую школу.

Ад свята засталася ўражанне, што ў Лелікаве ўмеюць весяліцца, помніць сваё мінулае і цаніць сучаснасць. Упрыгажэннем свята і яго кульмінацыяй стала выступленне знакамітых "Песняроў". Яны спявалі свае лепшыя песні, а лелікаўцы з душой ім падпавалі.

На агульную думку, свята ў Лелікаве ўдалося. Станіслаў Буко, дзелячыся ўражаннямі ад убачанага, сказаў, што свята вёскі — падстава кожнаму з нас задумацца пра свой радавод, месца, дзе нарадзіўся і вырас. Спраўды, калі б мы памяталі пра сваю малую радзіму і імкнуліся для яе хоць нешта зрабіць, наша жыццё магло быць лепшым.

Алена СПАСЮК.

НА ЗДЫМКАХ: падчас свята ў вёсцы Лелікава.

Фота Уладзіміра ЧАБЕРКУСА.

захавай традыцыю

ЖАНЫЦЬБА КОМІНА

Цудоўная маляўнічая вёска Пагост, што знаходзіцца ў Жыткавіцкім раёне Гомельскай вобласці, славіцца сваёй самабытнасцю і добрымі старадаўнімі традыцыямі. Тут кожнае свята і абрадавае дзеянне праходзяць пры ўдзеле ўсіх жыхароў, ператвараючыся ў масавае дзеянне, якое грэе душу і выклікае светлыя пачуцці.

Упершыню абрад "Жаніцьба коміна" фалькларысты зафіксавалі ў XIX стагоддзі на Піншчыне і Гомельшчыне. У Пагосце яго спраўляюць да гэтай пары.

Адбываецца "Жаніцьба коміна" з 13 на 14 верасня. У аснове аб-

раду ляжаць язычніцкія павер'і, што з надыходзячымі халадамі трэба прынесці ахвяру агню, галоўнаму ахоўніку ў час зімы.

У адной з хат гаспадары ладзяць з дроту і палатна коміна, як у печцы. Збудаванне абвязваюць

ручніком, упрыгожваюць кветкамі і каляровымі стужкамі і прымаўляюць:

— Комін, каміночка,
Мы цябе кветкамі ўбіраем,
Мы цябе будзем бяліці,
Мы цябе будзем жаніці.
Свяці ж, каміночку, ясененька.
Дым і сажу нясі ворагам,
Святлю, ахвоту і радасць нясі нам.

Упрыгожыўшы "комін", сямейнікі выходзяць з хаты на ганак і клічуць вясцоўцаў на "жаніцьбу". Звычайна прыходзяць жанчыны. Унізе "коміна", на лісце жалеза, запальваюць агонь, і кожная з іх кладзе ў яго трэску.

асоба

МОВАЗНАЎЦА МІКАЛАЙ БІРЫЛА

У Фундаментальнай бібліятэцы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі адбылося ўшанаванне памяці акадэміка Мікалая Бірылы. Канферэнцыю, прысвечаную 80-годдзю з дня яго нараджэння, наладзілі супрацоўнікі бібліятэкі сумесна з калегамі акадэміка з Інстытута мовазнаўства. Былі запрошаны былыя аспіранты — вучні Мікалая Васільевіча, жонка Эмілія Канстанцінаўна і дачка Аліна Мікалаеўна.

У сваіх успамінах акадэмік Мікалай Барысевіч зазначыў, што працаваць разам з Бірылам было лёгка, ён умеў ладзіць з людзьмі і кваліфікавана выконваў свае абавязкі акадэміка-сакратара АДДзялення грамадскіх навук. Просты, інтэлігентны, адданы навучы чалавек, ён умеў бачыць далёка наперад і шмат што паспеў, шмат у якіх напрамках стаў першым.

Калі мы гаворым, што Бірыла ў складзе калектыву аўтараў з'яўляецца лаўрэатам Дзяржаўнай прэміі СССР 1971 года ў галіне дыялекталогіі ("Дыялектычны атлас беларускай мовы") і лінгвагеаграфіі ("Лінгвістычная геаграфія і групоўка беларускіх гаворак"), то важна зазначыць, што гэта была першая прэмія па беларускай мове. Абараніўшы кандыдацкую дысертцыю па дыялекталогіі, ён стаў ініцыятарам стварэння рэгіянальных дыялекталогічных слоўнікаў, з'яўляецца адным з аўтараў "Лексічнага атласа беларускіх народных гаворак", а таксама актыўным удзельнікам працы па лінгвагеаграфіі "Агульнаславянскі лінгвістычны атлас", якая выконваецца вялікім міжнародным калектывам вучоных. З 1978 года акадэмік Бірыла быў намеснікам старшыні Міжнароднай камісіі па стварэнні АЛА.

Даследуючы імёны, прозвішчы, мянушкі, ён заснаваў новую галіну беларускай лінгвістыкі — анамастыку, стварыў сваю навуковую школу. І зараз яго вучні паспяхова працягваюць вывучаць праблемы антрапаніміі і тапаніміі. Доктарскую дысертцыю Мікалай Бірыла абараніў па тэме "Беларуская антрапанімія" ў 1969 годзе, праз два гады стаў прафесарам, затым абраны членам-карэспандэнтам, а ў 1977 годзе — акадэмікам, атрымаў званне заслужанага дзеяча навук Беларусі, выконваў абавязкі акадэміка-сакратара АДДзялення грамадскіх навук. Калегі ўспамінаюць, што ён быў добрым псіхалагам, вельмі добраазычлівым чалавекам, умеў

падтрымаць і правільна скіраваць у навуцы маладых вучоных.

Пад кіраўніцтвам М. Бірылы напісана 20 кандыдацкіх і доктарскіх дысертаций. Зараз яго вучні — актыўныя дзеячы навукі, займаюць высокія пасады. Многія з іх у дзень яго нараджэння прыйшлі ў Акадэмію навук, каб прылюдна падзякаваць Настаўніку за тое, што веў правільнай дарогай. Яны ўспаміналі, наколькі Мікалай Васільевіч быў улюбёны ў сваю працу, які меў востры і празорлівы розум, пачуццё гумару, уважліва і паважліва ставіўся да людзей. Інтэлігентнасць гэтага чалавека — ад бацькоў, простых сялян. Мікалай Бірыла выходзіў на традыцыйна беларускай вёсцы і цесна з ёю быў звязаны па роду сваёй дзейнасці.

Найбольш акадэміка Бірылу ведаюць у нашай краіне па працы "Слоўнік беларускай мовы", якую часцей называюць "Нарматыўным слоўнікам Бірылы". Ім карыстаюцца карэктары, стылісты, выдаўцы, журналісты, настаўнікі. "Русско-белорусский словарь общественно-политической терминологии", "Анамастычны слоўнік мовы твораў Якуба Коласа", "Руска-беларускі слоўнік сельскагаспадарчай тэрміналогіі" і шмат іншых лексікаграфічных прац таксама шырока вядомыя ў гэтых колах.

Прайшло 10 гадоў, як акадэмік Бірыла заўчасна адышоў у нябыт, але яго жыццё ў навуцы працягваюць вучні. Праблемы, над якімі працаваў, вырашаюць яго калегі. Яны ацэньваюць зробленае ім як вялікі ўклад у беларускае мовазнаўства і захоўваюць удзячную памяць пра яго асобу. Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа, дзе Мікалай Бірыла працаваў, плануе выдаць зборнік навуковых артыкулаў да яго 80-годдзя.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

не лагодны і будзе несці людзям толькі дабро.

Мікола КОТАЎ.

АД РЕДАКЦЫІ. Гэтым матэрыялам Міколы Котава, даследчыка беларускага фальклору, мы пачынаем новы цыкл публікацый пра мясцовыя звычкі і абрады беларусаў. Будзем удзячныя кожнаму, хто зацікавіцца і прышле ў рэдакцыю "Голасу Радзімы" свае назіранні. Нашай мэтай будзе трэцяя кніжка серыі "Народная скарбонка". "Звычай і абрады маёй вёскі" — так умоўна называецца наша супольная праца. Чакаем вашых лістоў, паважаныя чытачы!

весткі з суполак: літва

“БЕЛАРУС ГУЛЯЕ”

Так гучала назва свята, якое ладзілі гэтым летам беларусы Літвы.

У ім прынялі актыўны ўдзел Віленскі клуб аматараў беларускай народнай творчасці “Сябрына” (кіраўнік — спадар Раман Вайніцкі) — ініцыятыва і фінансаванне; Свянцянская суполка беларусаў (Марыя Рабовіч і Ніна Сурвіла) — фінансаванне; Беларускі культурны цэнтр Салечніцкага раёна (Мікалай Амялевіч і Таццяна Канатава); прадстаўнікі беларускага культурнага цэнтру “Крок” з Вісагінаса.

Шэсць гадоў беларусы Літвы ладзілі Купалле, але сёлетняе свята адрознівалася ад мінулых: гэта было не толькі Купалле, але

і знаёмства са святамі летняга цыкла. Вакальны ансамбль Віленскага клуба “Сябрына” (кіраўнік — Валянціна Кавальчук) прадставіў жнівеньскую праграму, Салечнікі — гульніва-займальную з песнямі, гульнямі і жартамі, Свянцяны — танцавальна-тэатралізаваную. Былі конкурсы купальскіх вянок і беларускіх нацыянальных страў, у якіх удзельнікі праявілі выдумку і багатую фантазію.

Спадар Раман Вайніцкі арганізаваў цудоўны рознакаляровы салют у начным небе над возерам-люстэркам. Было і вогнішча, і карагоды вакол яго, скокі праз агонь, была лазня — гэта значыць, ачышчэнне душы агнём і вадой. Было і застолле — а як жа без яго? Вялікі дзякуй гасцінным і руплівым свянцянскім гаспадыням.

На сталае акрамя розных бутэрбродаў быў сыр і смажаны хлеб з часнаком, а таксама драпікі са скваркамі і смажаныя каўбаскі. Пасля застолля пачаліся скокі. Аж да раніцы над роўнай гладдзю возера, над прыціхлымі ляснымі прасторами Літвы гучала беларуская мова, лілася беларуская песня.

А раніцай гаспадыні частавалі гасцей духмянай юшкай. Потым зноў жартавалі, дзяліліся ўражаннямі, спявалі, танцавалі. У поўдзень картэж аўтамабіляў і аўтобусаў пакідаў цудоўную мясціну. Беларускае свята — свята росквіту зямлі, свята народнай творчасці — збярэ нас зноў у наступным годзе.

Валянціна ЛЕВАНДОЎСКАЯ.

беларусы замежжа

СТАРАСТА ГЕНЕРАЛ КУЛІКОЎ

Хоць ён генерал у адстаўцы, яго называюць “старастам”. Такае званне Сяргей Кулікоў атрымаў ад землякоў за свае справы на карысць беларусаў Львоўскай вобласці.

Сёлета ён прыехаў на Радзіму вырашаць пытанні дапамогі абшчыне ў арганізацыі адпачынку дзяцей у летніку “Зубраня”, паступленні ў беларускія ВНУ моладзі, у забеспячэнні надзельнай школы падручнікамі і г.д.

Без перабольшвання, культурна-грамадскую арганізацыю “Беларуская абшчына Львоўшчыны” можна назваць “дзяржавай у дзяржаве”. Львоўскі вопыт сведчыць аб грунтоўным падыходзе да арганізацыі працы сярод беларускай дыяспары і можа быць карысным для іншых аб’яднанняў беларусаў за мяжой. Такую выснову я зрабіў пасля размовы з С.Куліковым у Камітэце па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Сяргей Кулікоў расказвае: — Па апошняму перапісу ў Львоўскай вобласці жывуць каля 7 тысяч беларусаў. А раней налічвалася 11,5 тысячы. Прычыны такога змяншэння нам зразумелыя. Бывае, што тутэйшыя беларусы пакідаюць Львоўшчыну. Ад’язджаюць маладыя сем’і, галоўным чынам, на Радзіму. Але такіх мала. Асноўная ж у тым, што ў змешаных сем’ях бацькі сваіх дзяцей запісваюць украінцамі. Іх мы стараемся прыгарнуць да сябе. Запрашаем на свае мерапрыемствы і прыцягваем да ўдзелу ў жыцці абшчыны. Галоўнае, каб ім спадабалася ў нашым асяродку і абудзілася генетычная памяць.

Наша абшчына створана ў 1993 годзе. У нас за гэты час была папулярнасць секцыя мастацкага выхавання. Яна аб’ядноўвае артыстаў беларускага паходжання, сярод іх дзве заслужаныя артысткі Украіны. Ужо трэці год існуе ансамбль беларускай песні “Белая Русь”. Мы пашылі для яго вельмі прыгожыя нацыянальныя касцюмы. Кіруе ансамблем Ірына Глебка. Яна родам з Мінска, мае спецыяльную адукацыю хормайстра. Наш ансамбль карыстаецца вялікай папулярнасцю, яго запрашаюць на розныя свята і імпрэзы ў Львове. Гурт “Белая Русь” добра выступіў на фестывалі нацыянальных культур у Львове і атрымаў запрашэнне на наступны год. Тройчы яго паказвалі па мясцовым тэлебачанні з гадзіннай праграмай. Я даваў інтэрв’ю, а ансамбль спяваў. Калі былі пераднавагоднія мерапрыемствы, нас віншавалі мэр горада і каштаваў разам з намі нацыянальныя стравы. Ён дапамагае нам і садзейнічае нашай рабоце.

Існуе ў нас і педагогічная секцыя. Ёю кіруе Лідзія Клімюк, ўраджэнка Гродна, настаўніца, як кажуць, ад Бога. Яна мае вялікі вопыт педагогічнай работы, была дырэктарам школы, а

зараз выкладае ў мясцовым універсітэце. Яна падбрала групу выкладчыкаў беларускай мовы і літаратуры. Разам арганізавалі школу. Тут вучацца 36 дзяцей і 80 дарослых. Вывучаюць беларускую мову, літаратуру і гісторыю. Група нашых дзяцей была накіравана на адпачынак у лагер “Зубраня” ў Беларусь. Начальнік Львоўскай чыгункі спрыяў нам у праездзе з Львова ў Мінск. Дзякуй яму!

Педагагі рыхтуюць моладзь да паступлення ў ВНУ Беларусі. Штогод ад нас маюць накіраванне 3–4 чалавекі. Умовы вучобы ў Беларусі вельмі добрыя. Акрамя таго, што абітурыенты маюць льготныя ўмовы паступлення, іх забяспечваюць стипендыяй, інтэрнатам і бясплатным медыцынскім абслугоўваннем. У большасці малады жадаюць атрымаць медыцынскую адукацыю, імкнучыся стаць інжынерамі—радыёэлектроншчыкамі. Паступаюць таксама на хіміка—тэхналагічныя факультэты.

Дзяніс Варонін, студэнт апошняга курса Львоўскага інстытута фізкультуры, стварыў у абшчыне спартыўную секцыю, дзе займаюцца 33 чалавекі. У мінулым годзе 6 з іх атрымалі званне майстра спорту. У нас ёсць валебольная каманда, якая выступае за беларускую абшчыну. У мясцовых спаборніцтвах ніжэй трэцяга месца не займае.

Ёсць секцыя прававой абароны. Узначальвае яе юрыст з вялікім стажам, мае сваю юрыдычную кантору. “Наш Алег Віктаравіч”, — з павагай называюць яго землякі. Ён арганізаваў грамадскую прыёмную, і нашы беларусы звяртаюцца сюды па пытаннях юрыдычнага характару. У асноўным аб атрыманні грамадзянства Рэспублікі Беларусь, аднаўленні спадчынных правоў, працаўладкаванні, аспрэчванні жылля, выплаце заробковай платы ва Украіне і г.д.

Маецца група медыцынскай дапамогі, якой кіруе Шкрэдаў Мікалай, кандыдат медыцынскіх навук. Ён сабраў вопытных урачоў—спецыялістаў, і яны даюць кансультацыі членам нашай абшчыны.

Акрамя таго, працуе група гуманітарнай дапамогі. Супрацоўнічаем з Міжнародным Чырвоным Крыжам. Старшыня абласнога аддзялення Чырвонага Крыжа таксама з’яўляецца этнічным беларусам. Па нашых спісах ён прыняў на ўлік абяздоленых, адзінокіх і хворых беларусаў. І мы пра іх клапацімся. Ужо 6 разоў размяркоўвалі харчаванне і адзенне, што прыходзіла з-за мяжы. Зараз афармляем сваю ліцэнзію на атрыманне гуманітарнай дапамогі і шукаем кантактаў з дабрачыннымі арганізацыямі.

Вялікую ўвагу надаём патрэбам беларусаў—ветэранаў вайны і працы. Яны вельмі арганізаваныя людзі і заўзятыя ўдзельнікі ўсіх нашых мерапрыемстваў. Абаязкова рыхтуем для іх свята Дня Перамогі.

Маем сваю газету “Весткі з Беларусі”, і ў ёй ёсць старонка навін абшчыны. Да святаў ладзім спецыяльныя выпускі. У нас багата сваіх аўтараў, якія дасылаюць свае допісы і нават вершы. Робім агляды беларускіх газет, у тым ліку “Голасу Радзімы”. Мы атрымліваем гэту газету многа год, і львоўскія беларусы яе добра ведаюць.

Раней у нас была свая перадача на абласным радыё. Мелі 15–20 хвілін у тыдзень. Але з-за недахопу сродкаў прышлося яе згарнуць. Заробім грошы і будзем аднаўляць справу.

Мы не парываем сувязі з Радзімай. Добра адзначылі 120-годдзе з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа. Да нас прыязджала ўнучка Якуба Коласа Марыя Міцкевіч з сваёй сяброўкай Марынай Язневіч. Яны палюбіліся нашай абшчыне, і мы запрашалі іх прыехаць у Львоў яшчэ. З Мазыра некалькі разоў да нас прыязджалі мастацкія калектывы. Апошні раз гасцяваў вельмі добры ансамбль “Радуніца”. Але ж і мы просім, каб на Беларусі прынялі наш ансамбль ды паглядзелі, на што ён здатны.

Адносіны да нас, беларусаў, ва Украіне вельмі добрыя. Мы кажам, што Украіна — наша прыёмная маці, а Беларусь — родная. Да другой айчыны адносімся з павагай, але любім сваю. Бо, як кажуць, прыгалубіць можа толькі родная. І мы намагамся, каб нашы дзеці і ўнукі адчувалі, што з’яўляюцца этнічнымі беларусамі, і ведалі свае карані.

Гутарыў Віктар МАЦЮШЭНКА.

зваротная сувязь: украіна

ШЧАСЛІВАЙ ДАРОГІ, ВЬДАТНАЙ ВУЧОБЫ!

Сёлета ў чэрвені адбыўся выпуск І А класа школы № 1 старажытнага горада Ізяслава, што на Валыні Хмяльніцкай вобласці. Мне, як класнаму кіраўніку гэтага класа, было радасна, што 17-гадовыя хлопцы і дзяўчаты з поспехам вытрымалі дзяржаўную атэстацыю.

Двое з трыццаці атрымалі на ўрачыстым развітальным балі медалі: Надзя Сарачэнка — залаты, а Дзмітрый Байчук — сярэбраны, восем чалавек не дацягнулі да медалей з-за “перабору” васьмёркаў у 10 класе (ва Украіне 12-бальная сістэма ацэнкі ведаў). Ад сябе я падарыў Дзмітрыю Байчуку бюлетэнь “Кантакты і дыялогі” №№3–4 за 2002 год, у якім на 21-й старонцы змешчаны фотаздымак “свое” даўніны — пяцікласнік Дзіма з падручнікам “Беларуская мова”. Бачылі б вы, шаноўныя чытачы, яго шчырае здзіўленне і слёзы радасці: гэта ж трэба куды трапіць! Бюлетэнь амаль цэлы вечар вандраваў з рук у рукі, усім хацелася пабачыць “малога Байчука”. Праўда, потым да мяне былі прэтэнзіі, чаму ў бюлетэні на здымку толькі Дзімітрый. “Мы ж таксама сябры гурта беларускай культуры “Зорка Венера”!.

Мне зрабілася зусім маркотна на душы: сябры развітваюцца з гуртом назаўсёды, у іх пачынаецца больш самастойнае дарослае жыццё ўдалечыні ад Ізяслава (у нашым горадзе апрача ся-

рэдніх школ, гімназі і двух ліцэяў, няма ніводнай навучальнай установы).

Пасля адпачынку адразу патэлефанаваў сваім ужо былым выхаванцам і сябрам гурта беларускай культуры, каб даведацца, куды ж ім удалося трапіць на вучобу. Адрозну скажу, што ва Украіне з паступленнем на вучобу вялікія праблемы, у адрозненне, скажам, ад Беларусі, дзе створана Дзяржаўная камісія па кантролі за ходам і правядзеннем ўступных іспытаў у вышэйшых і сярэдніх навучальных ўстановаў і няма месца хабару. Сорамна сказаць, але ў самыя прэстыжныя ВНУ краіны паступаюць, як правіла, дзеткі нашых суграмадзян з “тоўстым” кашальком. Вось так і атрымалася з маім 11А класам. Толькі двое трапілі ў прэстыжныя ВНУ, пра якія марыў, лічы, увесь клас. Дзмітрый Франчук стаў студэнтам юрыдычнага факультэта Нацыянальнага ўніверсітэта імя Т.Шаўчэнкі ў Кіеве, а Надзя Сарачэнка ўжо 1 жніўня прыняла прысягу маладога байца ў Хмяльніцкай акадэміі прыкардонных войскаў: будзе перакладчыкам з англійскай (спадзяюся, што не забудзе і беларускай) мовы на памежных мытных Украіны. Астатнія выпускнікі паступілі ў навучальныя ўстановы ў розных гарадах Украіны.

Карацей кажучы, усе абралі свой далейшы жыццёвы шлях, і я хачу пажадаць, каб ён быў шчаслівым.

Не забывайце ж “Зорку Венеру”, мову сваіх продкаў! У добры шлях!

Пятрусь КАПЧЫК.

страпа

РАЗВІТАННЕ З ПАЎЛАМ ГУЗАМ

Са смуткам паведамляем аб страце беларускага грамадскага дзеяча і патрыёта нашай Бацькаўшчыны Беларусі: 17.08.2003 года пасля цяжкай хваробы Павел Гуз адышоў ад нас назаўсёды. 21.08.2003 года беларусы штата Вікторыя развіталіся з адданым дзеячам грамадскага жыцця ў Аўстраліі.

Павел Гуз нарадзіўся 15.08.1924 года ў вёсцы Дуброва Рэчыцкага раёна Гомельскай вобласці (Беларусь). Усё сваё жыццё Павел прысвяціў дабрабыту сваёй сям’і і беларускай грамадскай працы. На працягу 54 гадоў у Аўстраліі ён займаў шматлікія адказныя пасады ў беларускіх арганізацыях, працаваў шчыра, добрасумленна.

Беларусы Аўстраліі будуць заўсёды ўспамінаць яго з вялікай павагай.

Настаяцель Беларускай айтакефальнай праваслаўнай царквы Святых Віленскіх Мучанікаў у Мельбурне айцец Аляксандр Кулакоўскі адслужыў пахавальны абрад за супакой душы святой памяці Паўла Гуза. Пахаваны Павел на беларускіх могілках у раёне Фокнэр. Вялікі натоўп сабраўся, каб аддаць належную пашану паважанаму сябру і супрацоўніку. Ад Федэральнай Рады беларускіх арганізацый у Аўстраліі — спадар Яўген Груша, ад Беларускага Цэнтральнага Камітэта ў Вікторыі — спадар Янка Барысевіч, ад Беларускага вызваленчага фронту — спадар Алег Шнэк і родны брат с.п. Паўла Гуза, айцец Аляксандр Грыцук адзінаццаці разоў развіталіся з Паўлам Гузам. Затым малодшы сын Паўла, Мікалай, намагаўся развітацца з бацькам, але жалі і слёзы не далі яму вымавіць ніводнага слова.

Труна апусцілася ў магілу, і кожны сын і дачка роднай зямлі, прывезенай з Беларусі.

Беларуская грамада выказвае глыбокае спачуванне ўсім родным с.п. Паўла Гуза.

Алег ШНЭК.

У АўСТРАЛІЮ — СА ЖМЕНЬКАЙ РОДНАЙ ЗЯМЛІ

Палікарп Францавіч КАВАЛЕЎСКИ з Мінска даўно марыў пабываць у сына, які пераехаў у Паўднёвую Аўстралію ў 1992 годзе і жыве з сям'ёй у Адэлаідзе. Пра сваё падарожжа, далёкі кантынент і яго жыхароў, найперш беларусаў-сваякоў і сяброў сына Віктара Кавалеўскага, ён распавёў нашаму карэспандэнту Рэгіне Гамзавіч.

Колькі ні ездзіў па Аўстралію — прыглядаўся, шукаючы звыклія воку вёскі паабпал дарогі, але не ўбачыў ніводнай: тут або малыя гарадкі, або зрэдку — хутар з участкам 50–100 гектараў зямлі і калючая агароджа вакол, каб жывёла не збегла. Пасуцца коні, каровы, авечкі. На хутарах жывуць фермеры, якія вырошчваюць збожжа, іншыя культуры, трымаюць свойскую жывёлу, займаюцца вытворчасцю мяса — малочных прадуктаў. Потым, калі нявестка частавала мяснымі стравамі, пацікавіўся, дзе купляе. Аказалася, пастаянна ў аднаго фермера, які за гэта адважвае больш мяса, да таго ж лепшага. Тлустага ніхто не есць, бо гарачыня. Цэны — такія ж, як у нас. Раней было, што дзікіх трусаў пладзілася шмат, яны аж на дрэвы, як каты, лазілі, бо ўсё вакол згрызлі. Фермеры лавілі іх і адстрэльвалі, урэшце пазбавіліся. А так мяса ядуць такое ж, як мы — свініцу, ялавічыну, бараніну, птушак.

Дзічыну не чуў, каб ужывалі. Дзікіх жывёл берагуць. Сын вазіў мяне ў заапарк, разме-

шчаны на тэрыторыі ў некалькі дзесяткаў кіламетраў. Уразлікі ручныя маладыя кенгуру: працягваеш да яго руку, а ён табе лапу падае. Сядзіць, абাপіраючыся на хвост. Дарослы самец, калі хто падыходзіць да яго самкі ці пакрыўдзіць яе, можа так ударыць задняй лапай, што скалечыць, а то і заб'е. Яшчэ ў заапарку — страусы, лебедзі, качкі розныя, разнастайныя жывёлы.

У Аўстраліі вечнае лета. Можна здымаць па некалькі ўраджаў. Нявестка збярэ нейкую агародніну ці зеляніну з агарода — і зноў садзіць. У іх садзе растуць яблыні, мандарыны, лімоны, якія ўжываюць круглы год. Паліваць трэба кожны

дзень. Гэта была мая там работа. Дужа ўпадабаў я іхнія яблыкі — нарэзаў чаранкоў і ўпотаі прывёз дадому на сваё лецішча, зрабіў прыщэпку на маладых яблыньках, можа, прыжы-

вуцца. Цяпер наш клімат становіцца падобным на аўстралійскі — ночы халодныя, а з раніцы паступова цяплее, удзень зусім гарача.

Што да свойскай жывёлы, то, жывучы на зямлі ў гарадках, яе ніхто не трымае. Толькі ў адной жанчыны ў Адэлаідзе бачыў коней, спісаных з іпадрома, дык за імі даглядаюць двое нанятых работнікаў. Віктар ездзіў да яе папрасіць угнаення для агарода ад тых коней. Пакінуў там прычэп ад машыны на тыдзень, а калі прыехаў, дык тыя работнікі яшчэ яму падзякавалі, што ўзяў, бо ім не трэба было вывозіць гной. У сына агародніна расце добра, бо падкормка ладная. Праўда, цёплы клімат — гэта выдатна, але жыта там не расце, бо не можа перазімаваць. У асноўным ядуць белы хлеб. Чорны ёсць у продажы, але прывазны і дарагі. А пшаніца дае добрыя ўраджаі. Ды што я ўсё пра зямлю!

НА ЗДЫМКАХ: сын прывёз на аднадзённы адпачынак беларусаў на прыватную базу з басейнам і рыбалкай. Злева — Юры Жаркоў з Гомеля, побач з ім — яго дачка, унізе — сын, а жонка Святлана — у цёмных акулярах; Клінанд-парк, ручное кенгуру; рыбалка ўдалася; сям'я майго пляменніка Эдгара дома ў яго дачкі Ліндал, стаяць (злева направа): мая малодшая ўнучка Вікторыя, нявестка Іна і муж Вікторыі Ашлі. Сядзяць: я, дачка Эдгара Ліндал, жонка Эдгара Маргарэт, Эдгар, Пол — муж Ліндал, заядлы футбаліст, з сынам на руках.

Працяг. Пачатак у №38.

падрабязнасці

АМЕРЫКАНСКІ МУЗЕЙ ПАБЛІЗУ АД МІНСКА?

Амерыканскага генерала, бізнесмена, вынаходніка Давіда Сарнова, які нарадзіўся палізу ад Мінска — у мястэчку Узляны, часам называюць «Білам Гейтсам эпохі вакуумных лямпаў». Ён адзін з тых, хто прыклаў шмат намаганняў для стварэння ў ЗША тэлебачання, сістэмы касмічнай сувязі.

Радзіму Давіда Сарнова наведваў дырэктар вашынгтонскай бібліятэкі Сарнова Аляксандр Магун. Што ён меркаваў знайсці ва Узлянах? Якія сляды памяці цікаваць амерыканскага даследчыка і кіраўніка фактычна адзінага буйнамаштабнага цэнтру па вывучэнні жыцця, усіх тэмкненняў тэлемагната?

— Па-першае, хацеў бы падкрэсліць, што бібліятэку — яе бу-

дынак, уладкаванне ў ім розных аддзелаў і нават характар насычэння — спраектаваў і спланаваў сам Давід Сарноў, — расказвае Аляксандр Магун. — Сёння бібліятэка існуе як прыватная структура. Нейкі час — да сярэдзіны 1970-х гадоў — наша сховішча памяці ўзначальваў сын Давіда Сарнова. Што ўяўляе бібліятэка сёння? Яна сумяшчае ў сабе самыя розныя функцыі.

Акрамя велізарнага, у некалькі дзесяткаў тысяч кнігазбору, мноства перыядычных выданняў, у бібліятэцы захоўваюцца сотні скрынь з бібліяграфічнымі карткамі. А яшчэ царчэжы, малюнкi, фотаздымкі, самыя розныя матэрыяльныя прадметы, якія сведчаць пра розныя этапы развіцця радыё, сувязі ўвогуле. Былі б рады бачыць у сценах бібліятэкі беларускіх вучоных, студэнтаў.

Аляксандр Магун адшукаў ва Узлянах тры старыя хаты канца XIX — пачатку XX стагоддзя, выступіў з ініцыятывай стварэння ў родным паселішчы Сарнова музея беларускага мястэчка. Магчыма, цэнтральнай тэмай, галоўным насычэннем новага гістарычнага аб'екта, новай гістарычнай памяці стануць беларуска-аме-

рыканскія стасункі, гісторыя эміграцыі з Беларусі ў ЗША ў самыя розныя часы. Канешне ж, рэалізацыя праекта залежыць ад аб'яднання намаганняў многіх людзей і арганізацый. Амерыканскі бок гатовы падзяліцца экспанатамі, якія маюць дачыненне да Давіда Сарнова, яго ідэй і спраў. А што здолеем зрабіць мы самі?..

Побач з Узлянамі — прыватны музей матэрыяльнай культуры «Дудуткі». Яго шматлікія турысты (штодня — некалькі аўтобусаў), наведваючыся на радзіму паноў-асветнікаў Ельскіх, і не здагадваюцца, што за нейкіх там пяць-сем кіламетраў знаходзіцца такое багатае на гісторыю месца. Там ужо сёння ёсць што паказаць, ёсць аб чым расказаць.

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

у будучы даведнік

СУАЙЧЫННІКІ Ў СВЕЦЕ

Лявон Цагельнікаў

Цагельнікаў Лявон (Леанід) Сцяпанавіч (27.05.1939, в. Антонаўка Чавускага раёна Магілёўскай вобл.), кандыдат беларускай дыяспары ў Маскве.

Л.Цагельнікаў нарадзіўся ў сям'і беларусаў, якія ў мінулым мелі прозвішча Цагельнік. Раньне дзяцінства Лявона прайшлося на вайну і пасляваенныя гады. Гэта жыццё ў партызанскім лесе, вызваленне Чырвонай Арміяй, пераезды маці ў пошуках жылля і работы. Як і большасць беларусаў, яна пасля вайны падымала сваіх дзяцей адна (бацька загінуў на фронце).

Скончыўшы ў Дрыбіне з сярэбраным медалём сярэднюю школу, юнак паступіў вучыцца ва Уфімскі нафтавы інстытут па спецыяльнасці «Транспарт і сховішчы нафты і газу». Адтуль быў размеркаваны для работы на газоправодзе Джарк-Ташкент, затым Стаўрапаль-Масква. З 1968 года працаваў у апарце Маскоўскага ўпраўлення магістральных газоправодаў. У 1978 годзе, абараніўшы кандыдацкую дысертацыю, перайшоў на навукова-даследчую работу ва Усеаюзны НДІ газу. Займаецца там п'яганямі кампрэсаванага газу і паліўна-энергетычнага зберажэння. Мае больш за 50 навуковых прац. Яго распрацоўкі з вялікім эканамічным эфектам прымяняюцца на газоправодах Расіі і былога СССР.

З надыходам дэмакратыі і галоснасці прымкнуў да руху «Дэмакратычная Расія», быў дэлегатам яго з'езду. У жніўні 1991 года ўдзельнічаў у абароне Белага Дома ў Маскве. Ад узнагарод за гэты ўчынак адмовіўся. Сябра Маскоўскага таварыства беларускай культуры (з 2001). Лявон Сцяпанавіч актыўна ўдзельнічае ва ўсіх беларускіх імпрэзах у Маскве. Яго хобі — спорт. У маладыя гады выступаў у зборнай Узбекскай ССР па лёгкай атлетыцы, у больш сталым узросце займаўся марэфонскім бегам і ўдзельнічаў у шмат якіх прабегах.

У асяродку сяброў вядомы як паэт-аматар жартоўнага жанру, у тым ліку як аўтар жартоўных вершаў для дзяцей. На пачатку 1990-х гадоў Л.Цагельнікаў згуртаваў некалькі дзесяткаў навукоўцаў-беларусаў у Расіі і звярнуўся праз беларускае пасольства ў Маскве да беларускага ўрада з прапановай выкарыстаць вопыт, веды суайчыннікаў на радзіме.

Алесь БАБАРЭКА (Масква).

трыумф

БЕЗДАКОРНАЯ НАСЦЯ

Дзевяцігадовая мінская школьніца Настасся Кашчышына з трыумфам выступіла на Сусветным чэмпіянаце выкананых відаў мастацтва, які праходзіў у Кейптаўне (ПАР).

Насця заваявала два залатыя, два бронзавыя медалі і два Кубкі абсалютнага чэмпіёна свету.

Настасся Кашчышына — вучаніца трэцяга класа мінскай гімназіі № 8. Яна з задавальненнем іграе на фартэпіяна, танцуе ў ансамблі «Беларусачка», любіць спяваць і слухаць добрую музыку.

Фота Віктара ТАЛОЧКІ, БелТА.

вандроўка

ШАЎКОВЫМ ШЛЯХАМ

Гэтым летам два беларускія археолагі з Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі — Сяргей Тарасаў і Андрэй Кіштымаў (на здымку) у складзе экспедыцыі на судне калег з Украіны прайшлі водным шаўковым шляхам па маршруце Азоў — Дон — Таганрог — Растой-на-Доне — Волгадонск — Цымлянскае вадасховішча — далей па тэрыторыі Растойскай і Волгаградскай абласцей заглыбіліся ў адну з рэк, што бярэ пачатак у Калмыкіі (з яе пачынаўся водны шлях) і гэтак жа чынам вярнуліся назад.

Удзельнікі экспедыцыі даказалі, што гэты водны шлях можна выкарыстоўваць і ў наш час у гандлёвых і турыстычных мэтах, што прайсці яго было па сілах нашым продкам за месяц і на такім востраўным судне — дракары на востраў.

лах і пад ветразем невялікім экіпажам. Падарожжа ў навуковых мэтах здзейснілі 15 чалавек, прайшоўшы ў адзін толькі бок паўтары тысячы кіламетраў, як і шмат гадоў таму назад.

Увогуле, шаўковы шлях пачаўся

дзве з паловай тысячы гадоў таму ў Кітаі і ішоў па сушы да Калмыкіі, затым тавары перагружалі на судны, якія праходзілі да Балтыйскага мора. У наступным годзе дружная каманда даследчыкаў плануе прайсці Бурштынавым шляхам па тэрыторыі Беларусі: з Кіева па Дняпры ў Прыпяць, затым — праз Свіслач або Ясельду па Нёману, з Нёмана да Клайпеды — у Балтыйскае мора. Даследаванне старажытных гандлёвых шляхоў "з варагаў у грэкі" доўжыцца ўжо некалькі гадоў.

Падрабязнасці пра экспедыцыю гэтага года і папярэднія чыгайце ў наступных нумарах.

Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

слухай сваё

ЧАРГОВАЕ БЕЗНАЗОЎНАЕ...

"Б.Н." — "БЕЗ НАЗВЫ", БРЭСТ, 2003, GREEN HOUSE.

Пра свой горад Бяроза, што на Берасцейшчыне, яны прымусілі меламаману прыгадаць у 2001 годзе на традыцыйным наваполацкім фестывалі "Рок-Кола". Не, прызы тады дасталіся іншым, а бярозаўскія хлопцы гралі вельмі сціпла. Вось толькі адна мелодыя так кранула журы, што знакамты прадзюсер Генадзь Сыравкаш гатовы быў вызначыць ім адмысловы прыз за мелодычныя знаходкі.

У той жа год яны неяк выйгралі адборачны тур на "Басовішчы", але захапіць нікога там не змаглі. Вось тут і пачынаецца дынаміка кантрастаў, якой пазначаны цяпер усе іх песні. Праз год, калі гурт зноў апынуўся на адборачным туры, яго папярэдзілі, што прыярытэтам карыстаюцца толькі навічкі. Музыканты смела згадзіліся, і цяпер зразумела, чаму.

"Б.Н." пакарыў тады ўсіх: і сталічную публіку, і журы. А потым і журы самога "Басовішча" ў Польшчы. Тыя самыя хлопцы (гітарыст і вакаліст Алесь Лютыч, гітарыст Максім Літвінец, басіст Макс Шолахаў, бубнар Рамуальд

Упершыню я ўбачыў гэты альбом на "Басовішчы-2003" і ... не мог не звярнуць увагі, бо ведаў неверагодную дынаміку трансфармацыі гэтай творчай адзінкі пад назвай "Б.Н.": яна зусім не сціпая і ўжо дакладна не чорна-белая.

Пазняк), але зусім іншы гурт.

Бадай, іх творчым метадам якраз і стаў кантраст, выкарыстоўваць магутны патэнцыял якога яны навучыліся з ростам выканаўчага майстэрства. Прыгожая мелодыя лірыкі тут знянацку можа выбухнуць такім шквалам шматаблічнага зместу і пачуццяў, што слухачу застаецца толькі падпарадкоўвацца.

Шукаючы дакладнае стылістычнае азначэнне іх музыцы, я міжвольна прыйшоў да гістарычных аналогій. Маўляў, каб "Beatles" дадумаліся да гранджу, гэта б і было "Б.Н."

Прыгажосць мелодый, энергетыка кампазіцыйнай структуры не дзейнічалі б надта пераканаўча на слухача, каб заставаліся банальнымі тэксты. У гурце імі дыктоўна займаецца Сяргук Машковіч, а тэмы, ідэі распрацоўвае згаданы Алесь Лютыч. Вынік трэба проста слухаць, каб пераканацца ў неардынарнай вартасці прадукту.

Крычыш, не ведаеш чаго. Пяеш, але ўсё для каго?.. Ідзеш, блукаеш па шашы, Маўчыш, бо сумна на душы. Згубіўся? Цёмна у вачах? Шукаеш? Вось жа ён,

твой шлях. Сумуеш? Вось гітара, грай. Нашкодзіў? Ну дык заматай...

І пасля гэтага лірычнага ўступу — стваральны выбух пачуц-

цяў у прарочым рэфрэне, дзе мелодычны боль працінае наскрозь.

У гэтай кампазіцыі ("Крычыш"), бадай, найбольш выяўляецца незвычайнасць вакалу Алесь Лютыч, які праз выбуховыя рыфы гітар ідэальна зліваецца з пранікнёнай мелодыяй, ствараючы эфект неразрывнасці эмацыянальнай сувязі слухача і музыкі. Ці не заговорым мы хутка аб бярозаўскай рок-школе, як у Штатах вылучылася сіэтлская? І справа не ў капіраванні чужых набыткаў, а ў смелым творчым плёне, які дазваляе праз рызык вынаходзіць самыя неверагодныя адценні гуку ў стракатым спектры сучаснага року.

Найбольш уражае тут якраз сучаснае светаўспрыманне маладых музыкаў, якія ствараюць не "сірокія песні пра пахіленыя хаткі", а творы паўнакроўнага жыцця: "па мабільным тэлефоне я залезу ў Інтэрнэт" ("Жыць"), "я цябе кахаў, а ты любіла серыял, Раберту, Карлу, лажу" ("Табе ўсё мала") і г.д.

Вельмі характэрным штрыхом унутранага свету "Б.Н." сталі ў альбоме дзве кавер-версіі з "N.R.M." ("Дзед Мароз") і "Канюшня" ("Палац"). Асабліва красамоўныя змены ў "Канюшня", з якой хочацца выпусціць коней.

Вітаўт МАРТЫНЕНКА.

смачна есці!

РЭДКІЯ ГРЫБЫ

Сёлета на Беларусі год выдаўся надзіва грыбны. У кожным рэгіёне краіны ёсць свая традыцыйная кухня на кожную пару года, на будзённыя і святочныя дні, у пост і мясаед. Наша беларуская кухня звычайна звязваецца з прыгатаваннем ежы ў варыстай печы, адрозніваецца сваёй арыгінальнасцю і рацыянальнасцю. Сёння мы друкуем рэцэпты, якія сабраў падчас экспедыцыі ў розныя рэгіёны нашай краіны дыялектолаг, вядучы навуковы супрацоўнік Нацыянальнага навукова-асветніцкага цэнтра імя Францішка Скарыны Іван Яшкін. Друкуючы здымкі рэдкіх грыбоў і рэцэпты страў з іх, мы вымушаны папярэдзіць, што захоўваць асцярожнасць трэба ўсюды і заўсёды.

Крупеня з папсырам, або грыбам-баранам. Папсыр (*Hericium coralloides*) — смачны грыб.

Парэзаць на кавалкі тоўсты мясісты карань, перамыць, пакласці ў чыгунк, дадаўшы 3-4 бульбіны, жменьку перамытых ячных круп, цыбуліну, трохі пасаліць і варыць. Як згатуецца — падаваць на стол з дробна пакрышаным зялёным кропам. Рэцэпт запісаны ў вёсцы Сакалянка Талачынскага раёна Віцебскай вобласці. Цяпер грыб-баран, або папсыр (вожавік каралевы, барада, капусы, дуплянка), знаходзіцца пад аховай.

бах кавалчакм гэтага грыба, то чуюцца піск. Трапную назву даў народ!

Скрыпачы вараць, зліваюць вадку і зноў вараць, соляць, дадаюць цыбулю, перац. Булён зліваюць, а грыбы падаюць на стол, прыправіўшы цыбуляй з алеем. Есці з адваранай бульбай.

Лось — рэдкі грыб. На Століншчыне яго яшчэ называюць стракаты пеўнік, ён мае завостраныя шыпы пад шапкай.

Адварыць грыбы, склаўшы шляпкамі ўніз, у чыгунку, адцадзіць і пасаліць у дзежачцы. Некаторы час трымаюць у хаце, каб закіслі, затым выносяць у склеп. Дастаюць порцыямі, прамываюць і, дадаўшы рэпчатой цыбулі і алею, ядуць з хлебам ці бульбай.

На Беларусі растуць грыбы пад назвай **грыбная капуста**, або **грыбное шчасце** — лацінска ад па-веднік *Sparassis crispa*. Вёсцы Камянюкі Камянецкага раёна Брэсцкай вобласці — гара.

Гэтыя грыбы перабіраюць, мыюць, наразаюць, як локшыну, і ставяць варыць у малацэ, разведзеным вадой, пасаліўшы па смаку. Пазней дадаюць перамытыя прасяныя ці рысавыя крупы і вараць да гатоўнасці. Называюць страву "гара з малаком".

Вядучая рубрыкі Рэгіна ГАМЗОВІЧ.

Усім вядомыя **шампінёны** ў вёсцы Сіманавічы Драгічынскага раёна гатуюць так: шапкі мала-

дых грыбоў аблупліваюць, соляць з боку, дзе пласцінкі, кладуць у печ перад полымем на патэльнію. Але часцей гэта была страва пастухоў, гатавалася на вуглях на вогнішчы, яе елі з хлебам і называлі "печаныя пачуркі".

Есць грыбы пад назвай **скрыпачы**, якія растуць садамі і выдзяляюць малачко, як разрэжаш. Калі правесці па з-

навіна ў нумар

"МЁРТВАЕ МОРА"

ЗНАЙШЛІ ПАД ГОМЕЛЕМ

У Беларусі знойдзены падземныя воды, мінералізацыя якіх перайцьходзіць славетыя расолы Мёртвага мора.

Крыніца, знойдзеная ў Акцябрскім раёне Гомельскай вобласці на глыбіні 2 700 метраў, мае мінералізацыю 330 грамаў на літр. А вада, прывезеная з ірданскага боку Мёртвага мора, — 290 грамаў на

літр. Акрамя таго, у беларускіх расолах змяшчаецца нашмат больш ёду і брому, — паведаміў галоўны геолог сталічнага прадпрыемства "Белгеологія" Яраслаў Грыбік.

Вольга ГРЫГОРЭВА, "Мінск-навіны".

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь;
Камітэт па справах рэлігіі і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь;
Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі;
Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-02, (тэл./факс).
Галоўны рэдактар: 8029-6-88-17-82.

ЧЫТАЙЦЕ «Голас Радзімы»
У ІНТЭРНЕЦЕ:
<http://golas.promedia.by>

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854. Аб'ём 2 друк. аркушы. Тыраж 2 128 экз. Заказ 1517. Падпісана да друку 23. 9. 2003 г. у 12.00.

Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе.

Адрукавана на паліграфічным РУП «Чырвоная зорка» (220073, г. Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3).